

BU KRİZ 2001 KRİZİNDEN DAHA DERİN

Aydınlık Gazetesi, 14 Şubat 2017

Yıldırım Koç

Türkiye'deki ekonomik krizlerin en önemli nedeni, Türkiye'nin kazandığından çok döviz harcamasıdır. Bir ülkenin kazandığından çok döviz harcaması, bir ailenin kazandığından çok para harcaması gibidir. Bir aile ayağını yorganına göre uzatmazsa, büyük sıkıntı yaşar. Türkiye ekonomisi de ayağını yorganına göre uzatmıyor, belirli aralıklarla ekonomik kriz yaşıyor.

1998-2001 ekonomik krizi büyüktü. Sabit fiyatlarla milli gelir 1999 yılında yüzde 6,1 oranında ve 2001 yılında yüzde 9,4 oranında küçüldü. Çok sayıda şirket iflas etti. Onbinlerce insan işten atıldı.

Türkiye bu krizden ABD emperyalizminin taleplerine EVET diyerek çıkabildi. Kriz kullanılarak Ecevit'in başbakanlığındaki 57. Hükümetin çözülmesi, erken seçime gidilmesi ve emperyalizmin politikalarına uygun davranarak Büyük Ortadoğu Projesi içinde rol üstlenen AKP'nin iktidara gelmesi sağlandı.

DIŞ TİCARET AÇIĞIMIZ ÇOK DAHA BÜYÜK

2001 Şubat'ında zirvesi yaşanan ekonomik kriz öncesindeki bazı verilerle günümüzdeki durumun karşılaştırılması ortaya çok daha vahim bir tablo çıkarmaktadır.

Türkiye'nin dışa bağımlılığını artıran bir etmen, yurtdışına sattığı maldan (ihracat) çok daha fazla ithalat yapmasıdır. İhracat ve ithalat arasındaki fark günümüzde 2001 yılındakinden çok daha büyüktür.

Türkiye 2014 yılında 242 milyar dolarlık ithalat yaptı. İhracatı ise 158 milyar dolardı. Dış ticaretimiz 85 milyar dolar açık verdi. 2013 yılındaki açık daha da yüksekti, 100 milyar dolardı.

Peki, 2001 krizi öncesindeki dış ticaret açığı ne kadardı? 1999 yılında 14 milyar dolar, 2000 yılında 27 milyar dolar, 2001 yılında 10 milyar dolar.

Yurtdışından mal almada Türk Lirası kullanamazsınız. Döviz bulacaksınız. 1999 yılında bulmanız gereken döviz 14 milyar dolardı, 2013 yılında 100 milyar dolar olmuştur.

İhtiyaç duyduğunuz dövizin bir bölümünü gelen turistlerden, yurtdışındaki işçilerin gönderdiği paralardan karşılırsınız. Bunu da hesaba kattığınızda ortaya çıkan tablo yine yetersizse, "cari açık" söz konusudur. Bu açığı dışarıdan çeşitli biçimlerde para temin ederek kapatmaya çalışırsınız.

Cari açık 1999 yılında 0,9 milyar dolardı. 2000 yılında 10 milyar dolar oldu. 2001 yılında cari açık yoktu, cari fazla ortaya çıktı (4 milyar dolar). 2013 yılında ise cari açık 64 milyar dolardı, 2014 yılında 44 milyar dolar oldu. Ekonomik kriz nedeniyle ithalat azalınca 2015 yılında 32 milyar dolara indi.

DIŞ BORÇLARIMIZ ÇOK DAHA BÜYÜK

Ülke kaynaklarını geliştirmeyenler, cari açığı kapatmada ve ekonomi için kaynak yaratmada borçlanmaya gider. Günümüzde Türkiye'nin dış borcu, geçmiştekinin kat kat üstündedir.

Türkiye'nin özel sektör ve kamu sektörünün toplam dış borcu 1999 yılında 103 milyar dolardı. Bu borç 2000 yılında 119 ve 2001 yılında 114 milyar dolar oldu.

Türkiye'nin özel sektör ve kamu sektörünün toplam dış borcu 2013 yılında 388 milyar dolardı, 2016 yılında 421 milyar dolara çıktı.

Eskiden özel sektörün fazla dış borcu yoktu. Özel sektörün toplam dış borcu 1999 yılında 48 milyar dolar, 2001 yılında 42 milyar dolardı. Özel sektörün günümüzdeki dış borcu 299 milyar dolardır.

Bu verilere bakıldığında, Türkiye ekonomisinin bugünkü durumu, 2001 krizindekinden çok daha kötüdür.

1 ABD Doları 2001 yılı Ocak ayında 0,67 liraydı. Aynı yıl Ekim ayında 1,61 liraya yükselmişti.

Bakalım önümüzdeki günlerde nerelere kadar yükselecek.

Diğer taraftan, 2001 krizinde büyük siyasi ödünler karşılığında Türkiye'yi ekonomik bataktan çıkaranlar, günümüzde bataklığa daha da gömmeye çalışıyor.

Hadi hayırlısı.